

Wiele egzoplanet mniejszych niż trzykrotność promienia Ziemi zostało już zmierzonych w celu niezależnego określenia ich promienia i masy. Praca wykonana przez astronomów Sarę Gettel i Davida Charbonneau w 2016 roku pokazuje, że przy masie około pięciokrotnie większej od naszej Ziemi egzoplaneta przechodzi ze świata w większości skalistego do takiego, w którym dominuje woda. Te „wodne światy” w strefie zamieszkiwalnej miałyby prawdopodobnie niewiele mas kontynentalnych. Ponieważ są one nieco mniejsze niż Uran czy Neptun, gdyby znajdowały się dalej od swojej gwiazdy niż HZ, nazwano by je Światami Lodowymi.

ATMOSFERY

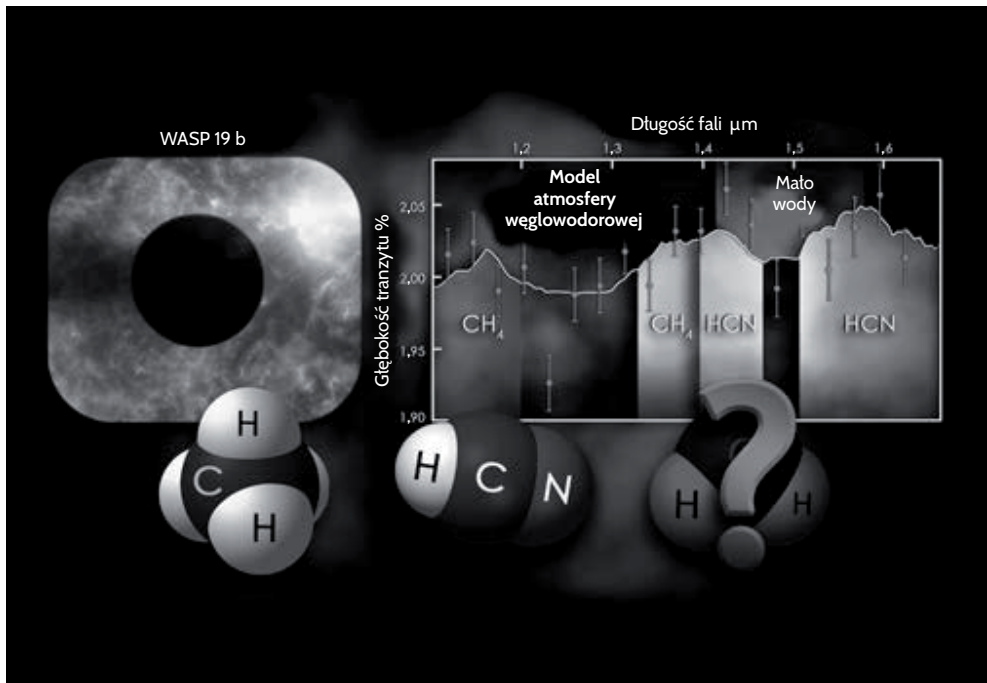
Oprócz składu tych światów pojawia się pytanie, czy mają one wykrywalne atmosfery. Badania spektroskopowe mogą wykryć atmosfery wielu z tych egzoplanet, gdy światło słoneczne przechodzi przez atmosferę podczas tranzytu. Badanie tych atmosfer byłoby pierwszym krokiem do stwierdzenia, czy są one zdadne do zamieszkania przy odpowiedniej gęstości i ciśnieniu oraz czy zawierają ślady biologicznie wytworzonych gazów, takich jak ozon (związany z wolnym tlenem) i azot. Do 2018 roku wykryto ponad dwa tuziny atmosfer egzoplanet, w większości związanych z tzw. gorącymi jowiszami najbliższymi swoich gwiazd, gdzie światło słoneczne jest najbardziej intensywne, a atmosfery rozciągają się w największym stopniu z powodu ogrzewania. Najczęstsze wykryte związki to dwutlenek węgla i para wodna, ale niektóre z najgorętszych atmosfer zawierają chmury tlenku wanadu i dwutlenku krzemu, w których deszcz na ich powierzchniach przypomina stopioną skałę. Widmo WASP-19b, znajdującej się 882 lata świetlne od Ziemi i krążącej wokół swojej gwiazdy podobnej do Słońca co 19 godzin, ujawnia obecność atmosfery węglowodorowej zawierającej metan i cyjanowodór.

FORMOWANIE PLANET

Odkąd w 1755 roku po raz pierwszy wysunięto hipotezę obłoku pyłowego w formowaniu się planet w wirującym dysku gazowym, ten intuicyjnie prosty pomysł był wielokrotnie testowany przy użyciu zaawansowanych obliczeń dynamiki płynów na superkomputerach i okazał się zasadniczo poprawny. Dodano szczegóły, takie jak to, że dysk byłby centralnie ogrzewany przez ewoluującą protogwiazdę. To wytworzyłoby gradient temperatury malejący od 2000 K w pobliżu protogwiazdy do poniżej 100 K

na obrzeżach. Ten gradient temperatury umożliwia zachodzenie różnorodnych reakcji chemicznych, w wyniku których powstają różne cząsteczki i związki pozostające w równowadze z lokalnym otoczeniem.

Bogate w żelazo skały krzemianowe będą powszechnie występować w pobliżu gwiazdy, podczas gdy związki bogate w wodę, amoniak i metanowe lody będą powszechne w dużych odległościach. Skład planety zależy od miejsca jej uformowania w tym dysku. Takie dyski protoplanetarne mogą zawierać nawet 10% masy gwiazdy lub więcej. Masywne dyski sprzyjają tworzeniu się dodatkowych towarzyszy gwiazdowych, co prowadzi do powstawania układów podwójnych lub potrójnych gwiazd. Dyski o mniejszej masie sprzyjają powstawaniu planet i mniejszych ciał.

Atmosfera egzoplanety WASP-19b. Metan (CH_4) i cyjanowodór (HCN) są powszechnymi składnikami atmosfery ze względu na obfitość tych pierwiastków w Drodze Mlecznej. Woda (H_2O) wydaje się nieobecna w atmosferze tej planety